

УНИВЕРСИТЕТ “ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ” – БУРГАС
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ
КАТЕДРА “ИСТОРИЯ и ФИЛОСОФИЯ”

УТВЪРЖДАВАМ!

Ректор:

/проф. д-р Магдалена Миткова/

КОНСПЕКТ

за писмен държавен изпит по История
за специалност Български език и история,
История и философия, История и психология
ОКС „Бакалавър”, редовно обучение

1. Древен Изток – най-старите човешки цивилизации.

Понятие. Пространствени и времеви характеристики. Прилики и разлики в цивилизационните модели на Египет и Месопотамия – държавно устройство, писменост, социални групи, градски центрове, закони. Преден Изток II – I хил. пр.Хр. – политическа история, етнически промени, зараждане и развитие на империите – Хетска империя, Асирия, Нововавилонско царство, Персия.

2. Древна Елада.

Понятие. Периодизация. Писмени източници и вещевени извори. Същност, формиране и развитие на елинския полис. Т. нар. Велика гръцка колонизация – етапи, резултати. Конституционна уредба на Атина и Спарта – демокрация и олигархия. Политическа история на Елада през класическия период – Гръко-персийски войни, Атинско архе, Пелопонеска война, криза в полиса, възход на древна Македония. Източният поход на Александър III Велики и неговата световна държава. Елинизъм – понятие, времеви граници, центрове и политически съюзи.

3. Древен Рим.

Понятие. Периодизация. Писмени свидетелства и вещевени извори. Римската *res publica* – функции на обществените взаимоотношения (патронатно-клиентски отношения) и отражението им в политическите институции. Политическа история на Римската република – от левия бряг на Тибър до господство в Средиземноморието. Световната държава по време на Принципата. Криза на империята и Домината. Рим – център на Средиземноморската антична цивилизация.

Литература:

Авдиев В. И. История на древния Изток. София, 1989.

Александрова, Н., И. Ладынин, А. Немировский, В. Яковлев. *Древний Восток: Учебное пособие для вузов*. Москва, 2007.

Античная Греция. Проблемы развития полиса. Москва, 1983, I – II (сборник статей)

Барсело, П., М. Тачева, П. Делев. История на древните общества. София, 1992.

Данов, Хр. Христоматия по история на стария свят. София, 1976⁵

Даидамаев М. А. Политическая история Ахеменидской державы. Москва, 1985.

История на древен Рим. София, 1974. Ред. Кузищии В. И.

История Древнего мира. Ранняя древность. Расцвет древних обществ. Упадок древних обществ. Москва, 1982 т. 1-3. Ред. Дьяконов И. М., Неронова В. Д., Свенцицкая И. С.

Масперо Г. История на Египет и Асирия. София, 2003.

Момзен Т. Древният Рим. София, 1998.

Орачев Ат. Римските императори на дохристиянския римски свят. 1-2. София, 2007, 2011.

Ростовцев М. И. История на стария свят. т. 1. Изтокът и Гърция; т. 2. Рим. София, 1994.

Седов, А. История древнего Востока. От ранних государственных образований до древних империй. Москва, 2004.

Шаму Фр. Гръцката цивилизация през архаичната и класическата епоха. София, 1979

Alföldi G. Römische Sozialgeschichte. Wiesbaden, 1975.

Bengston H. Griechische Geschichte: von den Anfängen bis in die römische Kaiserzeit. München, 1977⁵.

Cambridge Ancient History. Cambridge, 1970-1972, Vol. I-II. Ed. Edwards I. E. S., Gadd C. J., Hammond N. G. L.

Crawford M et al. Sources for Ancient History. Cambridge, 1983.

Grimal, P. La civilisation romaine. Paris, 1981.

Gyuzelev M. The West Pontic Coast between Emine cape and Byzantion during the First Millennium BC. Burgas, 2008.

Pauly A, G. Wissowa, W. Kroll, K. Ziegler. Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. Stuttgart, 1893 -.

4. Древна Тракия.

Понятие. Писмени данни, епиграфски и нумизматични паметници. Етно-генетически хипотези за траките. Ранни държавни обединения – траките у епоса, лириката, драмата и логографите.

5. Одриско царство – най-дълго просъществувалата тракийска държавна формация.

Образуване и ранни етапи от съществуването на държавата. Одриското царство през елинистическата епоха. Одриските царе като клиенти на Рим – Бизийското царство.

6. Тракия и Рим.

Проникване на Рим на Балканите и първите сблъсъци и контакти с траките. Етапи на установяване на римския контрол над Тракия. Образуване на римските провинции с тракийско население – Мизия, Тракия, Македония. Тракия като съставна част на Pax Romana и античната средиземноморска цивилизация.

Литература:

Ботева-Боянова Д. Проблеми на тракийската история и култура. София, 2000.

Гюзелев М. Западният Понт между Емине и Босфора през първото хилядолетие пр.Хр. Бургас, 2009.

Данов Хр. Древна Тракия. София, 1969.

История на България. София, 1979-1981, т. 1-2, Ред. Косев Д., Христов Х. и др.

Кацаров Г. Битът на старите траки според класическите писатели. Сб. БАН. Кн. 1, София, 1913.

Кацаров Г. България в древността. Историко-археологически очерк. София, 1926.

Кацаров Г. и кол. Извори за старата история и география на Тракия и Македония. София, 1949.
Михайлов Г. Траките. София, 2015²
Тачева М. Власт и социум в римска Тракия и Мизия. София, 2000.
Тачева М. Царете на древна Тракия. София, 2006.
Тачева М., Д. Ботева. Христоматия по тракология, т. 1. София, 1998.
Фол Ал. Политическа история на траките. София, 1972.
Фол, Ал. Д. Попов. Христоматия по тракология, т. 1. София, 1989.
Фол, Ал. и кол. Кратка енциклопедия: Тракийска древност. София, 1993.
Фол, Ал. и кол. Подбрани извори за историята на българските земи в древността. София, 1993.
Archibald, Z. H. The Odrysian Kingdom of Thrace. Orpheus Unmasked. Oxford, 1998.
Detschew D. Die thrakischen Sprachreste. Wien, 1976².
Tomaschek W. Die alten Thraker. Eine ethnologische Untersuchung. Wien, 1980².

7. Създаване на Дунавска България и нейното развитие до края на IX век. Християнизация на българската държава.

Литература:

Гюзелев, В. Княз Борис Първи. София, 1969.
Гюзелев, В. Кавханите и ичиргу боилите на българското ханство-царство (VII–XI в.). Пловдив, 2007.
Божилов, И., В. Гюзелев. История на средновековна България. Том I, VII–XIV век, С., 2006.
История на България, т.2, БАН, С., 1981.
Рашев, Р. Прабългарите през V – VII век. София, 2005.
Рашев, Р. Българската езическа култура 7-9 век., С., 2008 г.

8. България при управлението на Симеон Велики (893 – 927) и Петър I (927 – 969). Златният век на българската култура. Падане на българската държава под византийска власт. Епопеята на цар Самуил и неговите наследници.

Литература:

Божилов, И., В. Гюзелев. История на средновековна България. Том I, VII–XIV век, С., 2006.
Звездов, С. Българо-византийските отношения при цар Петър I. София, 2016.
История на България, т.2, БАН, С., 1981.
Лешка, М. Симеон Велики и Византия. София, 2017.
Николов, Г. Цар Самуил. София, 2016.
Николов, Г., С. Аризанова. Самуилова България в българската историопис. София, 2020.
Рашев, Р. Цар Симеон. Щрихи към личността и делото му. Велико Търново, 2007.
The Bulgarian State in 927-969. The Epoch of Tsar Peter I, eds. Mirosław J. Leszka, Kiril Marinow, Łódź 2018.

9. Възстановяване на българската държава и управлението на първите Асеневци. Могъществото на България при цар Иван Асен II (1218 – 1241).

Литература:

Божилов, И. Фамилията на Асеневци (1186-1460) - генеалогия и просопография. София, 1985.
Божилов, И., В. Гюзелев. История на средновековна България. Том I, VII–XIV век, С., 2006.

Великите Асеновци. Сборник с доклади от конференция, посветена на 830 години от въстанието на братята Петър и Асен, началото на Второто българско царство и обявяването на Търново за столица на България и 780 години от легитимното възобновяване на Българската Патриаршия. Съст. П. Павлов, Н. Кънев. Велико Търново, 2016.

История на България, т. 3, БАН, С., 1982.

Цар Иван Асен II (1218 – 1241). Сборник по случай 800-годишнината от неговото възшествие на българския престол. Съст. Васил Гюзелев, Илия Илиев, Кирил Ненов. Пловдив, 2019.

10. Кризата в Българското царство от втората половина на XIII век. Управление на цар Теодор Светослав (1300 – 1321). България при царете Михаил Шишман (1323 – 1330) и Иван Александър (1331 – 1371). Втори златен век на българската култура.

Литература:

Андреев, Й. България през втората четвърт на XIV в: цар Иван Асен IV - синът на Иван Александър. София, 1993.

Божилов, И. Фамилията на Асеновци (1186-1460) - генеалогия и просопография. София, 1985.

Божилов, И., В. Гюзелев. История на средновековна България. Том I, VII–XIV век, С., 2006.

История на България, т. 3, БАН, С., 1982.

Кръстев, К. Българското царство при династията на Тертеревци (1280 – 1323). Пловдив, 2011.

Павлов, П., Г. Владимиров. Златната орда и българите. София, 2009.

11. Османското нашествие и краят на Средновековна България. Периодизация и етапи на османското завоевание. Превземане на Търновското царство. Никополският кръстоносен поход. Падане на Видинското царство и Добруджанското деспотство.

Литература:

Божилов, И., В. Гюзелев. История на средновековна България. Том I, VII–XIV век, С., 2006.

История на България, т. 3, БАН, С., 1982.

Матанов, Х. Залезът на средновековна България. София, 2016.

Павлов, П., И. Тютюнджиев. Българите и османското завоевания (краят на XIII – средата на XV в.). Велико Търново, 1995.

Тютюнджиев, И. Българската анонимна хроника от XV век. Велико Търново, 1992.

1396. Никополската битка в съдбата на България, Балканите и Европа. Съст. В. Гюзелев. София, 1999.

12. Материална култура на Първо българско царство VII-XI в.

7.1. Езически период (VII – средата на IX в.) - славянска и прабългарска култура – генезис и обща характеристика. Дървено-землено и каменно строителство (монументална архитектура - крепостна, дворцова, храмова), жилища. Плиска, Преслав и Мадара - обща характеристика. Старобългарското изкуство VIII-IX в. (Мадарският скален релеф, скулптура, художествени занаяти – съкровището от Наги сент Миклош, метална пластика, рисунки-графити). Некрополи.

7.2. Християнски период (средата на IX – началото на XI в.). Голямата базилика. Кръстокуполни църкви. Преславската цивилизация. Велики Преслав – обща характеристика. Строителство и архитектура – монументални паметници: Дворцовият комплекс, Патриаршеският комплекс, Кръглата църква, манастири, граждански и стопански сгради.

Изкуство: керамика - художествена (преславската рисувана икона) и битова; емайл, косторезба, металопластика; Преславското златно съкровище. Културата в Западното българско царство – строителството при Борис и Самуил. Охрид. Некрополи.

Литература:

- Аладжов, Ж. Паметници на старобългарското езичество. УИ “Св. Климент Охридски”, АИ “Проф. Марин Дринов”. София, 1999.
- Антонова, В., Цв. Дремсизова-Нелчинова. Аулът на хан Омуртаг при Чаталар. – ДИ Септември. София, 1981.
- Археологически открития и разкопки.
- Бешевлиев, В. Първобългарите. Бит. и култура. София, 1992.
- Бонев, Ст., Ст. Дончева. Старобългарски производствен център за художествен метал при с. Новосел, Шуменско. Фабер. Велико Търново, 2011.
- Ваклинов, Ст. Формиране на старобългарската култура. София, 1977.
- Ваклинов, Ст., М. Ваклинова. Съкровището от Над сент Миклош. София, 1983.
- Вернер, Й. Погребалната находка от Малая Перешчепина и Кубрат – хан на българите. София, 1988.
- Въжарова, Ж. Славяни и прабългари. По данни на некрополите от V-XI в. От територията на България. София, 1976.
- Въжарова, Ж. Средновековното селище при с. Гарван, Силистренски окръг, VI-XI в. София, 1986.
- Дончева-Петкова, Л. Българска битова керамика през ранното средновековие. София, 1977.
- Дончева-Петкова, Л. Знаци върху археологическите паметници от средновековна България VII-X в. БАН. София, 1980.
- Древните култури. Благоевград, 1997.
- История на българското изобразително изкуство. 1. София, 1966.
- Костов, Г. Погребението на хан Аспарух в светлината на археологическите данни. София, 1998.
- Мавродинов, Н. Старобългарското изкуство. Изкуството на Първото българско царство. София, 1959.
- Мадарският конник (проучвания върху надписите и релефите). София, 1956.
- Милчева, Хр. Сандъкът от Терачина. Старобългарски паметник от IX в. София, 2001.
- Миятев, Кр. Кръглата черква в Преслав. София, 1932.
- Миятев, Кр. Архитектурата в средновековна България. София, 1965.
- Овчаров, Д. Византийски и български крепости. V-X в. София, 1982.
- Овчаров, Д. Български средновековни рисунки-графити. София, 1982.
- Овчаров, Д. Прабългарската религия. Произход и същност. София, 2000-2001.
- Овчаров, Д. Въведение в прабългарската култура. София, 2002.
- Овчаров, Д., Ж. Аладжов, Н. Овчаров. Големият царски дворец във Велики Преслав. Т. 1. Преславската патриаршия през X в. София, 1991.
- Разкопки и проучвания.
- Рашев, Р. Старобългарски укрепления на Долния Дунав (VII-XI в.). Варна, 1982.
- Рашев, Р. Българската езическа култура VII-IX в. София, 2008.
- Сб. Мадара. Т. I-III. (София, 1934,; София, 1936; Шумен, 1992).
- Сб. Плиска – Преслав. Т. 1 – 10.
- Сб. Проблеми на прабългарската история и култура. Т. 1-4.
- Станилов, Ст. Славяните и първото царство. София, 2002.
- Станилов, Ст. Художественият метал на българското ханство на Дунав (7-9 век.). София, 2006.
- Станчев, Ст., Ст. Иванов. Некрополът до Нови Пазар. София, 1958.

- Тотев, Т.** Манастирът в “Тузлалъка” – център на рисувана керамика в Преслав през IX-X в. – РП. София, 1982.
- Тотев, Т.** Преславското съкровище. ИНМВ. Т. 22 (37)., 1986; АЛТОС. Шумен, 1993.
- Тотев, Т.** Преславската керамична икона. София, 1988.
- Тотев, Т.** Керамичната икона в средновековна България. УИ “Проф. Марин Дринов”. София, 2001.
- Фехер, Г.** Паметници на прабългарската култура. – ИБАИ. III. 1925, 1-90.
- Фехер, Г.** Прабългарските паметници при Мадара и принос към религията на прабългарите. – Годишник на Народната библиотека в Пловдив за 1937.
- Фехер, Г.** Ролята и културата на прабългарите. Значение на прабългарската и старомаджарската култура в изграждането на цивилизацията на Източна Европа. Издателска къща Огледало. София, 1997.
- Фехер, Г.** Облеклото и оръжието на старата българска войска. Военното дело на прабългарите. ТАНГРА ТанНакРа. София, 2000.
- Филов, Б.** Старобългарското изкуство. София, 1924.
- Чанева-Дечевска, Н.** Църковната архитектура на Първата българска държава. БАН. София, 1984.
- Чобанов, Т.** Свещените дворци на българските ханове. София, 2008.

13. Материална култура на Второ българско царство XII-XIV в.

8.1. Царевград Търнов.

История на проучванията. Градоустройство. Царевец и Трапезица: дворцова и жилищна архитектура. Църковна архитектура XII-XIV в. (типове, форми, устройство, украса), църквата “Св. 40 мъченици”.

8.2. Средновековният български град (XII-XIV в.) – крепостни съоръжения, градоустройство, архитектура, водоснабдяване (Червен, Ловеч, Шумен и др.).

8.3. Средновековно българско изкуство: паметници на живописиста (Боянската църква, Търновската живописна школа от XIV в., Ивановските скални църкви); скулптура, художествени занаяти – златарство, обработка на метал; трапезна и художествена керамика. Българска миниатюра.

Некрополи.

Литература:

- Атанасов, Г.** Инсигниите на средновековните български владетели. Плевен, 1999. Археологически открития и разкопки.
- Бакалов, Г.** Средновековният български владетел (Титулатура и инсигнии). Анубис. София, 1995.
- Бакалова, Е.** Бачковската костница. София, 1977.
- Българският средновековен град. Технологии. АИМ при БАН. София.
- Василиев, А.** Ивановските стенописи. София, 1953.
- Герасимов, Т.** Антични и средновековни монети в България. София, 1975.
- Грабар, А.** Боянската църква. София, 1924; 1984.
- Грабар, А.** Религиозната живопис в България. София, 1924; 1984.
- Грабар, А.** Избрани съчинения. Т. 1. София, 1982; Т. 2. София, 1983.
- Дерменджиев, Е.** Царските гробници в църквата “Св. 40 мъченици” в Търновград. – Минало, IX, 2002, 4, 24-39.
- Джамбов, Ив.** Средновековната крепост край Сопот. Пловдив, 1991.
- Димова, В.** Църквите в България през XIII-XIV в. АГАТО. София, 2008.

- Долмова-Лукановска, М. Трапезица в светлината на археологическите разкопки. Фабер. Велико Търново, 2008.
- Дочев, К. Монети и парично обръщение в Търново XII-XIV в. Ф “Витал”. Велико Търново, 1992.
- Дуйчев, Ив. Миниатюрите на Манасиевата летопис. София, 1962.
- Живкова, Л. Четнвероевангелието на цар Иван Александър. София, 1980.
- Инькова, В. Калояновото погребение. Техничко-лабораторни анализи. София, 1979.
- Мавродинов, Н. Старобългарска живопис. София, 1946.
- Мавродинов, Н. Старобългарското изкуство XI-XIII в. София, 1966.
- Мавродинов, Н. Стенописите на Боянската църква. София, 1972.
- Мавродинова, Л. Земенската църква. История, архитектура, живопис. София, 1980.
- Мавродинова, Л. Боянските стенописи от 1259 г. и въпросът за Ренесанса. – Проблеми на изкуството, 1995, 1, 56-59.
- Мелник. Т. 1 (Градът в подножието на Славова крепост). София, 1989; Т. 2 (Манастирът “Св. Богородица Спилеотиса”). София, 1994.
- Миятев, Кр. Боянските стенописи. Дрезден-София, 1961.
- Мушмов, Н. Монетите и печатит ена българските царе.
- Нешева, В. Богоспасният Цариград Търнов. Дворцовият площад на Царевец и църквата Света Параскева (Петка) Търновска. Аlea. София, 2000.
- Николова, Я. По някои проблеми на материалната култура на средновековна България (края на XII-XIV в.). Велико Търново, 1982.
- Николова, Я., М. Робов. Храмът на първите Асеновци. Църквата “Св. Димитър” във Велико Търново. Абагар. Велико Търново, 2005.
- Овчаров, Т. Материална култура на Второто българско царство. УИ “Св. св. Кирил и Методий”. Велико Търново, 1994.
- Овчаров, Т. Керамиката на Второто българско царство. ПАН-ВТ, 2000.
- Пенкова, Б. Към идейно-съдържателния контекст на стенописите от църквата “Св. Четиридесет мъченици” във Велико Търново. – *Paleobulgarica/Старобългаристика*, 1995, 4, 81-90.
- Перник. Т. III. (Крепостта Перник VIII-XIV в.). София, 1992.
- Попов, Ст. По въпроса за кулите-донжони в днешните български земи. – НБУ. Департамент Археология. Археологията – интердисциплинарни изследвания. Т. 6. 2004. София, 2005, 119-133.
- Попов, Ст. Замъкът в Европа и България през средните векове. Колхида, 2011.
- Прашков, Л. Хрельовата кула. История, архитектура, живопис. София, 1973.
- Разкопки и проучвания.
- Рашенов, А. Месемврийските църкви. София, 1932.
- Сотиров, Ив. Проблемът за Калояновия пръстен и неговия притежател. – ГНАМ. Т. 8. София, 1992, 241-265.
- Средновековният български град. БИД. Научни конференции 2. София, 1980.
- Средновековният замък в българските земи. XII-XIV в. Сопот, 1987.
- Средновековният Червен. Т. 1. Цитаделата на града. София, 1985. .
- Средновековно Търново. Археологически проучвания. Юбилеен сборник. Абагар. велико Търново, 2004.
- Тотев, К. Златни пръстени-печати от времето на Второто българско царство 1185-1396 г. Издателство Фабер. Велико Търново, 2010.
- Тотев, К., Е. Дерменджиев Пл. Караилюв. Археологически проучвания на средновековния град Трапезица. Сектор Север. Т. 1. Издателство Фабер, 2011.
- Царевград Търнов. Т. 1 – 5.
- Царствуваният град Търнов. Археологически проучвания. Наука и изкуство. София, 1985.
- Ц о н е в, К. Стенописите в Бояна. София, 1957.

Чангова, Й. Ловеч. Цитаделата на средновековния град XII-XIV в. Военно издателство. ЕООД, 2006.

Чанева-Дечевска, Н. Църковната архитектура в България през XI-XIV в. БАН. София, 1988.

14. Франкската държава при династията на Меровингите.

15. Франкската държава при династията на Каролингите.

16. Кръстоносните походи – предпоставки, ход и резултати.

Литература:

Николов, Й. История на средновековния свят. Възходящо средновековие. София, 2000.

Николов, Й. История на средновековния свят. Ранно средновековие. София, 2002.

Льобек, С. Нова история на средновековна Франция. 1: Франкското наследство, V-IX век. С., 1996.

Тес, Л. Нова история на средновековна Франция. 2: Наследството на Каролингите. С., 1997.

Гагова, К. Кръстоносните походи. С., 1999.

Ришар, Ж. Кръстоносните походи, С., 2005.

Богданов, Ст. и Ив. Иванов Зараждане на идеята за кръстоносните походи на Изток. – Военноисторически сборник, 1997, кн. 1, с. 7-19.

Христова, Н. Предпоставки за кръстоносните походи. – История, 1992, кн. 2, с. 53-59.

17. Византия – обща характеристика

1.1. Въведение в историята на Византия. Византинологията – науката за Византия. Основни извори. Константинопол – раждането на една цивилизация. Императорската власт във Византия – титулатура (василевсът). Църквата и църковната организация във Византия. Манастири.

1.2. Византия и византийския свят.

Византия и славянския свят. Византия и Персия. Византия и арабите. Византия и Грузия и Армения. Византия и турците. Византия и Запада.

Литература:

Ангелов, Д. История на Византия 395-867. Първа част. София, 1976.

Ангелов, Д. История на Византия 867-1204. Втора част. София, 1974.

Ангелов, Д. История на Византия 1204-1453. Трета част, София, 1976.

Ангелов, Д., П. Тифчев. Подбрани извори за историята на Византия. София, 1974.

Ангелов, П. България и българите в представите на византийците. София, 1999.

Бакалов, Г. Средновековният български владетел. Титулатура и инсигнии. София, 1985.

Бакалов, Г. Византия. Културно-политически очерци. София, Век 22.

Бакалов, Г. Византия. Лекционен курс. УИ “Св. Климент Охридски”. София, 2006.

Божилов, Ив. Българите във Византийската империя. АИ “Проф. Марин Дринов”. София, 1995.

Божилов, Ив. Византийските василевси. София, 1997.

Божилов, Ив. Византийският свят. София, 2008.

Дил, Ш., А. Рамбо. Византия. Културно-исторически очерци. Издателска къща Херодот, 1992.

Дуйчев, Ив. Византия и славянския свят. ИК “Анубис”. София, 1998.

Караянопулос, Й. Политическата теория на византийците. София, 1992.

Льомерл, П. История на Византия. София, 2002.

Мутафчиев, П. Лекции по история на Византия. София, 2006.

Тъпкова-Занмова, В., Д. Димитров, Пл. Павлов. Византия и византийския свят. Просвета. София, 2011.

Шрайнер, П. Многообразие и съперничество. Избрани студии за обществото и културата във Византия и средновековна България. София, 2004.

18. Византийската култура IV-XV в.

1. Ранновизантийска – IV - средата на VII в. – образование, просвета, наука, литература, изкуство (живопис, миниатюри, мозайки), скулптура, архитектура, музика.

2. Византийската култура от втората половина на VII до края на IX в. – образование, науки, литература, религиозно-социални вълнения (монотелизъм, павликянство, иконоборство, богословие), изкуство (архитектура, живопис, музика).

3. Византийската култура от края на IX до началото на XIII в. – образование, византийската интелигенция, наука, литература, изкуство (архитектура, живопис, приложно изкуство), музика.

4. Византийската култура от началото на XIII до средата на XV в. – обща характеристика, образование и наука, литература, исихазъм и варлаамитство, изкуство (архитектура, живопис), музика. Византийската култура и италианския хуманизъм.

Литература:

Ангелов, Д. История на Византия 395-867. Първа част. София, 1976.

Ангелов, Д. История на Византия 867-1204. Втора част. София, 1974.

Ангелов, Д. История на Византия 1204-1453. Трета част, София, 1976.

Ангелов, Д. Византия. Духовна култура. Стара Загора, 1994.

Банк, А. Прикладное искусство Византии IX-XII вв. Очерки. Москва, 1978.

Византийские историки и писатели. Сборник статей. Санкт Петербург, 1999.

Гийу, А. Византийската цивилизация. 1974.

Грабар, А. Императорът във византийското изкуство. 1936.

Грабар, А. Избрани съчинения. Т. 1. София, 1982.

Грабар, А. Избрани съчинения. Т. 2. София, 1983.

Даркевич, В. Светское искусство Византии. Произведения византийского художественного ремесла в Восточной Европе X-XIII вв. Москва, 1975.

Демус, О. Мозаики византийских храмов. Москва, 2001.

Дил, Ш., А. Рамбо. Византия. Културно-исторически очерци. Издателска къща Херодот, 1992.

Залеская, В. Колекция византийских и поствизантийских перстней. – В: Византия и Ближний Восток. Санкт-Петербург, 1994, 89-101.

История на религиите. Т. IV. ИК "Прозорец". София, 1996; Т. V. ИК "Прозорец". София, 1996.

Йорданов, Ив. Монети и монетно обръщение в средновековна България 1081-1261 г. София, 1984.

Каждан, А. П., А. Епстейн. Византийската култура XI-XII в. Фабер, 2001.

Лазарев, В. История Византийской живописи. Москва, 1986.

Леонтиев, К. Византинизъмът и славянството. Славика. София, 1993.

Лихачева, В. Византийская миниатюра. Москва, 1977.

Лихачова, В. Етюди по средновековно изкуство. София, 1986.

Лихачова, В. Изкуството на Византия 4-15 в. Издателство Български художник. София, 1987.

Мавродиннов, Н. Византийската архитектура. София, 1955.

Мутафчиев, П. Лекции по история на Византия. София, 2006.

Овчаров, Д. Ранновизантийска култура по българските земи IV-VII в. Пловдив, 2008.

Овчаров, Д., М. Ваклинова. Ранновизантийски паметници от България IV-VII в. София, 1978.

Тъпкова-Занмова, В., Д. Димитров, Пл. Павлов. Византия и византийския свят. Просвета. София, 2011.

Хунгер, Х. Империя на ново средище. Християнският дух на византийската култура. София, 2000.

Шрайнер, П. Многообразие и съперничество. Избрани студии за обществото и културата във Византия и средновековна България. София, 2004.

19. Антиосманска съпротива на българите през XV–XVII в.

20. Българската култура през XV – XVII в.

Литература:

Основна:

Георгиева, Цв., Н. Генчев. История на България. Т. 2, С., 1999.

История на България. Т. 4. С., 1982.

Христоматия по история на България, Т. 3, С., 1983.

Георгиева, Цв. Антиосманската съпротива на българите през XVI–XVII в. – ИПр, 1980, №3, 3-20.

Димитров, Стр. Бунтовни движения в Търновско и Източна България по време на Чипровското въстание. – ИПр, 1988, № 10, 35-47.

Книл, М. Изкуство и общество в България през турския период. С., 2002.

Мутафова, Кр. Старопрестолният Търнов в османотурската книжнина (XV –XVI век). Издателство “Faber”. В. Търново, 2002.

Харбова, М. Градоустройство и архитектура по българските земи през XV-XVIII в. С., 1991.

Цветкова, Б. Хайдутството в българските земи през XV–XVII в. С., 1971.

Допълнителна:

Вачев, Х. Църковният ансамбъл в Арбанаси. Варна, 2006.

Сб. 300 години Чипровско въстание. С., 1988.

Тютюнджиев, Ив. Търновската митрополия през XV–XIX в. В. Търново, 2007.

Христова, Б., Караджова, Д., Е. Узунова. Бележки на българските книжовници X-XVIII в. Т.1-2, С., 2003-2004.

21. Възраждане на балканските народи - определение, граници, същност. Общи и специфични белези. Формиране на балканските нации.

22. Общи черти и характерни различия в социално-икономическото и политическо развитие на балканските страни 1878-1912 година;

Литература:

Манчев, Кр. История на балканските народи (XIX- XX в.). С., 1999.

Манчев, Кр. История на балканските народи 1879-1918. С., 1975.

Йелавич, Б. История на Балканите XVIII-XIX в. Т. 1. ИК Агат -АХ, 2003.

Йелавич, Б. История на Балканите XX в. Т. 2. С., ИК Агат -АХ, 2003.

Кастелан, Ж. История на Балканите XIV-XX в. С., 2002.

Хьош, Е. История на Балканските страни – от древността до наши дни.С., 1998.

23. Социално-политически революции в Европа и Северна Америка XVII-XIX век.

24. Международни отношения в края на XIX и началото на XX в. (1871-1914)

Литература:

- Кенеди, П. Стратегия и дипломация 1870-1945, София, 1998.
- Пантев, А., Хр. Глушков, Р. Мишев. История на новото време. В. Търново, 1997
- Пантев, А., Хр. Глушков, Р. Мишев. История на модерния свят (Абагар, 2010).
- Петков, П. Поглед към новото време. Европа през XVI-XVIII век. (УИ „Св. Климент Охридски, 2008)
- Петков, П. Деветнадесетият век на Европа. От Френската революция до Първата световна война. (УИ, 2008).
- Глушков, Хр. Френската революция 1789-1799. С., 1989.
- Глушков, Хр. Страници от френската история XVIII-XIX век (В. Търново: УИ „Св.св. Кирил и Методий,” 2004).
- Пантев, А. Американската буржоазна революция 1776-1789. С., 1977.
- Пантев, А. Революции и реформи в Западна Европа и Северна Америка 17-18 век. С., 1993.

25. Движение за новобългарска просвета през епохата на Възраждането.

Килийното образование. Начало на организиране на национална и светска просвета. Елинобългарски училища. Дейността на Петър Берон и Васил Априлов за развитието на учебното дело в българските земи. Неофит Рилски и новобългарската просвета. Русия и движението за новобългарска просвета. Утвърждаване на просветни центрове. Организация на просветната система. Изграждане на национална мрежа от класни училища, гимназии, девически училища и специализирани средни училища. Чуждестранни училища в българските земи и тяхната роля за просветното движение. Учебната литература. Просветните реформи в Османската империя и отношението на българите към тях. Ролята на Българската екзархия за развитието на просветното дело и действията ѝ срещу посегателствата на чуждите пропаганди в българските земи.

26. Църковно - националната борба през епохата на Възраждането.

Състояние на църковния живот в българските земи в навечерието на Възраждането. Причини, характер и начални прояви на църковно - националното движение. Дейността на Неофит Бозвели и Иларион Макариополски. Ролята на цариградските българи за развитието на църковнонационалното движение. Засилване на църковната борба през 50-те и 60-те години на XIX в. Идейни течения. Политиката на европейските държави по българския църковен въпрос. Униятското движение. Високата порта и българския църковен въпрос. Учредяване на Българската екзархия. Канонично - устройствена и обществено-политическа дейност на Екзархията. Значение на църковно - националната борба

Литература:

- Георгиева, Цв. и Н. Генчев, История на България XV – XIX век. Т. II, С., 2006, с. 393-552.
- История на България в 14 тома. Изд. на БАН. Т. 5, С., 1985; Т. 6, С., 1988.
- Генчев, Н. Българско възраждане. С., 1988.
- Генчев, Н. Научни трудове. Т. 1-2. С., 2003.
- Димитров, А. Училището, прогресът и националната революция. Българското училище през Възраждането. С., 1987.
- Маркова, З. Българското църковно-национално движение до Кримската война. С., 1973.
- Маркова, З. Българската екзархия 1870-1872 г. С., 1988.
- Гаврилова, Р. Колелото на живота. С., 1999.
- Ников, П. Възраждане на българския народ. Църковно-национални борби и постижения. С., 1971.
- Българската нация през Възраждането. Т. 1-2, С., 1981, 1989.

Създаване и развитие на модерните институции в българското възрожденско общество. С., 1996.

Радкова, Р. Българската интелигенция през Възраждането (XVIII – първата половина на XIX в.), С., 1986.

Радкова, Р. Неофит Рилски и новобългарската култура. С., 1975.

Ванчев, Й. Новобългарската просвета в Македония през Възраждането. С., 1982.

Даскалов, Р. Как се мисли Българското Възраждане. С., 2002.

27. Възстановяване и изграждане на Третата българска държава (1878-1912).

28. Войни за национално обединение (1912-1918).

29. Социално-икономическо и политическо развитие на България 1919-1944 г.

Литература:

И. Извори:

Билиарски, Цочо и Ив. Гезенко, Дипломатически документи по участието на България във Втората световна война, 2006, 592 с., 9 лв.

Външната политика на България. Документи и материали. Т. I, (1879-1886). С., 1978; Т. 2 (1886-1887). С., 1995; Т. 3, Част I (1887-1890). С., 1995.

Георгиев, В., Ст. Трифонов. История на българите 1878-1944. В документи. Т. I, Част I, С., 1994; Т. I, Част II, С., 1996; Т.2, С., 1997.

Йовчева, Г., *История на България 1878-1944. Документи и казуси, част I 1878 – 1918.*, Електронен учебник, Бургас, 2014, публикуван на електронната платформа BlackboardLearn, 482 с.

Научни изследвания:

Стателова, Е. Ст. Грънчаров. История на нова България, т. III, С., 2006, 648 с.

История на българите, т. 3 От Освобождението (1878) до срая на Студената война (1989)., С., 2009.

История на българите, т. 4. Българската дипломация от древността до наши дни, С., 2003.

История на българите, т. 5. Военна история на българите от древността до наши дни, С., 2007.

Йовчева, Г. Стопанският живот на българската емиграция в САЩ (първата половина на XX век), С., 2003.

Саздов, Д., Попов, Р. и Л. Спасов. История на България 681–1944. т. 2. С. 2003.

Йовчева, Г., *Депутация за намиране княз на България 1886–1887 г. според документалното наследство на д-р Константин Стоилов*, В: Годишник на Университет “Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, 2011, т. XL, кн.2, ISSN 13121359, с. 240–247.

Йовчева, Г., *Българската депутация за намиране княз на България в началото на 1887 г. и ролята на Турция според документалното наследство на д-р Константин Стоилов*, В: Годишник на Университет “Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, 2011, т. XL, кн.2, ISSN 13121359, с. 248 – 255.

Йовчева, Г., *Българо-египетски търговски връзки в навечерието на Втората световна война*, сп. Управление и образование, т. VIII, кн. 3, ISSN 13126121, Бургас, 2012, с. 36–45.

Йовчева, Г., *Дипломатическата мисия на д-р Константин Стоилов във Виена, 1887 г. и позицията на Александър I Батенберг относно повторното му кандидатиране за българския престол*, В: Сб. *Култура и геополитика. Исторически и философски интерпретации*», Изд. Университет «Проф. д-р Асен Златаров», Бургас, ISBN 978-954-8422-88-8, 2012, с. 72–108.

Йовчева, Г., *Дипломатическата мисия на д-р Константин Стоилов във Виена, 1887 г. и позицията на принц Фердинанд относно кандидатирането му за българския престол*, В: Сб.

Източният въпрос, имперската дипломация и национализмът на Балканите 1815–1918 г., (Бургас: Рота печат, 2013, с. 110 – 162).

Йовчева, Г., Д-р Константин Стоилов – изтъкнат политик и забележителен държавник, сп. *Управление и образование*, т. X, кн. (4), ISSN 13126121, Университет «Проф. Д-р Асен Златаров», Бургас, 2014, с. 30 – 39.

Йовчева, Г., Дипломатически опити за международното признаване на княз Фердинанд 1890 – 1892 г. В: *Годишник на Университет “Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас*, 2014, т. XLIII, кн.2, ISSN 13121359, с. 35–42.

Йовчева, Г., Мисията на генерал Каулбарс – опит на руската царска дипломация за установяване на пълен политически контрол в България, сп. *Управление и образование*, т. XI, кн. 4, ISSN 13126121, Университет «Проф. Д-р Асен Златаров», Бургас, 2015, с. 67–76 ;

Йовчева, Г., Съединението, абдикацията на княз Александър I Батенберг и възможността за подобряване на руско-българските отношения, сп. *Управление и образование*, т. XI, кн. 4, ISSN 13126121, Университет «Проф. Д-р Асен Златаров», Бургас, 2015, с.60–66;

Йовчева, Г., Изборите за Велико народно събрание през 1886 г., генерал Каулбарс и Регентството, В: *Годишник на Университет “Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас*, 2015, т. XLIV, кн.2, ISSN 13121359, с. 25–30.

Йовчева, Г., *Обиколката на генерал Каулбарс през септември 1886 г. и опита на Русия да наложи политическото си влияние в България*, В: *Годишник на Университет “Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас*, 2015, т. XLIV, кн.2, ISSN 13121359, с.17-24.

Йовчева, Г., Женитбата на княз Фердинанд през 1893 г. и полагане основите на българската династи // *Култура и геополитика. Исторически и философски интерпретации. Трудове на катедра „История и философия“*, том I, (Бургас, Университет „Проф. д-р А. Златаров“, 2015), с 82–96.

Йовчева, Г., Отношението на великите сили към т. нар. „Български въпрос“ след изборите за Велико народно събрание през 1886 г., сп. *Управление и образование*, т. XII, кн. 4, ISSN 13126121, Университет «Проф. Д-р Асен Златаров», Бургас, 2016, с.51–60;

Йовчева, Г., Борбата за Съединението и Ямболският край 1878 – 1885 г.; В: Сб. *Кризи и конфликти в Европа, България и на Балканите от края на XIX до края на XX в.* (Бургас: Рота печат, ISBN 978-619-7123-57-9; 2016, с. 7–38.

Йовчева, Г., *Болгария, Россия и крещение наследного принца Бориса в православной вере*, В: Сб. Международного научно-практического форума „Христианство и славянское культурное наследие. Изд. КемГУКИ, Кемерово, 2013. 8 с.

Yovcheva, G. *The conversion of the Bulgarian Successor to the Throne Prince Boris from the Catholic Into the Orthodox Faith*, Statutul Istoriei Si al istoricilor in contemporaneitate, Editura MEGA, Cluj-Napoca, Coord. G. Moisa, Sorin sipos, Igor Sarov, 2013. History and Historians, 17-20 October 2013, Oradea University, Romania, p. 153–173.

Йовчева, Г., *Обручение князя Фердинанда в январе 1893 г. и его последствия*, XII международная таучно-практическая конференция "Научные перспективы XXI века. Достижения и перспективы нового столетия", Россия. г. Новосибирск, 19-20.06.2015 г. онлайн списание Международный научный институт „EDUCATIO” Ежемесячный научный журнал, ISSN 34567-1769, № 5 (12) 2015, часть 4, с. 14-16.

Yovcheva, G. *The efforts of the Bulgarian Government to remove the obstacles forthcoming the future marriage of Knyaz Ferdinand (1892 – 1893)*. American Journal of Science and Technologies, 2016, №.1.(21), (January – June). Volume III.”Princeton University Press”, 2016. - 1105 (p. 502 – 509).;

Yovcheva, G. *Diplomatic Attempts to Find a Bulgarian Knyaginya in 1892*. London Review of Education and Science, 2016, № 1 (19), (January – June). Volume III. “Imperial College Press”, 2016. – 1029. p. 440 – 447.

Yovcheva, G. The construction of Bulgarian Orthodox Churches in Romania 1856-1878, Annual of “Prof. Dr. Assen Zlatarov”, Burgas, 2019, XLVIII (2), ISSN 2603-3976, с. 13–16.

Методиев, В. Конституционният дебат в българският парламент през XIX век, с. 2016.

Паев, К. *Търновската конституция в светлината на балканския конституционализъм от XIX век*. София: Сиби, 2016.

30. Преход на България към съветски социализъм (1944-1953)

31. Социално-икономическо и политическо развитие на България 1953-1989 г.

32. Българският преход към демокрация и пазарна икономика – връщане към европейския модел (1989–2007)

Литература:

Извори

Българската държавност в актове и документи. С., 1981.

Външна политика на Народна Република България. Сборник от документи и материали. Т. 1-5. С., 1970-1988.

Вторият мандат на Георги Първанов: позиции, лекции, речи, статии 2007 – 2011, 2011, 600 с.

Йовчева, Стопанска история на България, документи и казуси, Ямбол, 2007.

Конституция на Република България. С., 1991.

Подбрани извори за българската история. Българската държава и българите 1878 – 1946, т. 4, кн. 1, С. 2009.

Подбрани извори за българската история. Българската държава и българите 1878 – 1946, т. 4, кн. 2, С. 2009.

Научни изследвания

Колектив, История на народна република България, режимът и обществото, С., 2009. 716 с.

История на българите. т. 3 От Освобождението (1878) до сража на Студената война (1989). С. 2009.

История на българите, т. 4. Българската дипломатия от древността до наши дни, С., 2003.

История на българите, т. 5. Военна история на българите от древността до наши дни, С., 2007.

Йовчева, Г. Българската емиграция в Новия свят и македонският въпрос 1944–1949 г., С., 2002.

Калинова, Е. И. Баева. Българските преходи 1939–2005, С., 2006, 542 с.

Лалков, М., От надежда към разочарование. Идеята за федерация в Балканския югоизток (1944-1948 г.). С., 1993.

Луджев, Д., Революцията в България 1989–1991, кн. 1, 2009, 408 с.

Мигев, Вл., Колективизация на българското село (1948-1958). С., 1995.

Пенков, С., Международни договори на България (1947-1993). С., 1994.

Приобщаването на България към Европейския съюз. Политически, икономически и правни проблеми. С., 1996.

Радева, М., Български държавници 1944 – 1989 г., 2005, 256 с.

Христова, Нат., Специфика на българското „дисидентство”: власт и интелигенция 1956 – 1989 г., 2005, 384 с.

Цачевски, Вен., България и Балканите в началото на 21 век, 2011, 640 с.

Шарланов, Д., История на комунизма в България, т. I, С., 2009, 552 с.

Шарланов, Д., История на комунизма в България, т. II, С., 2009, 560 с.

33. Мир и колективна сигурност в периода между двете световни войни

34. Основни политически доктрини и тенденции в международните отношения през втората половина на XX век.

Литература:

- Баева, И.** Източна Европа през XX век. Идеи, конфликти, митове (Парадигма, 2010)
Мирчева, Хр. Глобалната конфронтация в глобалната политика. История на международните отношения (1945-1995 г.) С., 1999
Митев, Й., Ф. Узунов. Съвременна история на модерния свят. Ч. 1-2, (В. Търново, 1998)
Митев, Й. Ф.Узунов. Политическа история на Западна Европа и САЩ (1918-1945).Ч.1-2, (В.Търново,1994)
Пеева, П. Айзенхауер, Студената война и мирната алтернатива (Издателство Университет „Проф.д-р А. Златаров”, 2009)
Цветков, П. Светът през XX век (НБУ, 2005)
Джуд, Т. След войната. История на Европа след 1945 година (Сиела, 2008)
Гадис, Дж. Л. Студената война. Нова история (Издателство Кралица Маб, 2007).
Макмилън, М. Миротворците. Шест месеца, които промениха света (Кралица Маб, 2010)

Конспектът за писмен държавен изпит по **история** е обсъден и приет на заседание на катедра „История и философия“, **протокол № 07 от 16.02.2021 г.**

Ръководител катедра:.....
(доц. д-р Гита Йовчева)